शास्त्रि-प्रतिष्ठा (साहित्यम्)

B.A. Hons. Sahitya

सत्रम् (Semester) – 7

GE–7: विषयनाम (Course Name) - काव्यस्वरूपं शब्दवृत्तयश्च

A. विषयस्य उद्देश्यानि (Course Objectives):

1. काव्यस्वरूपस्य परिचयप्रदानम्।
2. भारतीयकाव्यशास्त्रे शब्दार्थयोः स्वरूपज्ञानम्।
3. शब्दशक्तीनां स्वरूपस्य परिज्ञानम्।
4. व्यञ्जनायाः स्वरूपज्ञानम्, तस्याः अनिवार्यतायाः ज्ञानम्।

B. विषयस्य परिणामाः (Learning Outcomes): अस्य पाठ्यक्रमस्य अध्ययनादनन्तरं छात्राः-

1. काव्यस्वरूपस्य परिचयं ज्ञास्यन्ति।
2. काव्यशास्त्रे शब्दार्थयोः स्वरूपमवगमिष्यन्ति।
3. शब्दशक्तीनां स्वरूपं ज्ञास्यन्ति।
4. व्यञ्जनायाः स्वरूपं, तस्याः अनिवार्यतां च ज्ञास्यन्ति।

C. क्रेडिटप्रारूपम् (Credit Framework)

विषय-कूटाङ्कः (Course Code)	विषयशीर्षकः (Course Title)	विषयस्य क्रेडिटविभाजनम् (Credit Distribution of the Course)			क्रेडिट (Credits)
		व्याख्यानम् (Lecture	अनुशिक्षणम् (Tutorial)	प्रशिक्षणम्/अभ्यासः Practical/ Practice	
GE-7	काव्यस्वरूपं शब्दवृत्तयश्च	24	24	32	04

पाठ्यक्रमविवरणम् (Detailed Syllabus):

Unit: I मम्मटसम्मतं काव्यस्वरूपम् **Credit: 01**

- मम्मटस्तस्य काव्यप्रकाशश्च
- मङ्गलपद्ये ध्वनितं काव्यस्वरूपम्
- काव्यस्य प्रयोजनम्
- काव्यस्य कारणम्
- काव्यस्य स्वरूपम्
- काव्यस्य भेदाः

Unit: II शब्दवृत्तयः **Credit: 01**

- शब्दार्थयोः भेदाः
- अर्थस्य व्यञ्जकत्वम्
- अभिधा
- संकेतग्रहः
- लक्षणा
- व्यञ्जना

Unit: III व्यञ्जनाविषयकः पूर्वपक्षः **Credit: 01**

- अभिधायां व्यञ्जनाया अन्तर्भावः
- लक्षणायां व्यञ्जनाया अन्तर्भावः
- अखण्डवाक्यार्थवादः
- अनुमाने व्यञ्जनाया अन्तर्भावः

Unit: IV व्यञ्जनाविषयक उत्तरपक्षः **Credit: 01**

- अभिधायामन्तर्भावस्य निराकरणम्
- वाच्यव्यङ्ग्ययोर्भेदः-
- निमित्तनैमित्तिकविवेकः
- मीमांसासूत्रविरोधः
- लक्षणायामन्तर्भावस्य निराकरणम्
- अखण्डवाक्यार्थवादमतालोचनम्
- अनुमाने व्यञ्जनाया अन्तर्भावस्य निराकरणम्

- व्यञ्जनाया अनिवार्यता
- व्यञ्जनाविषयक उत्तरपक्षः

D.निर्धारिताः ग्रन्थाः (Essential/RecommendedReadings/Texts):

1.काव्यप्रकाशः (प्रथमद्वितीयौ सम्पूर्णौ, पञ्चमस्य निर्धारितांशः) मम्मटः, भट्टवामनाचार्यः, (झलकीकरः), परिमल-पब्लिकेशनम्, दिल्ली, 2008।

E.सहायकग्रन्थाः (Additional Readings):

1. काव्यात्ममीमांसा, डा.श्रीजयमन्तमिश्र, चौखम्बा विद्याभवन, वाराणसी, 2005
2. संस्कृतकाव्यशास्त्र का इतिहास, पी.वी-काणे, डा.ईश्वरचन्द्रशास्त्री, मोतीलालबनारसीदास, दिल्ली, 2007
3. संस्कृतकाव्यशास्त्र का इतिहास, डा.सुशीलकुमार डे, श्रीमायाराम शर्मा, बिहार हिन्दी ग्रन्थ अकादमी, पटना, 1988
4. भारतीय काव्यशास्त्र के प्रतिनिधि सिद्धान्त, डा-राजवंश सहाय हीरा, चौखम्बा विद्याभवन, वाराणसी 1967.

F. परीक्षापद्धतिः माध्यमश्च (Examination Scheme and Mode):

1.परीक्षा (क) परीक्षाद्वारा बाह्यमूल्याङ्कनम्-

1. वैकल्पिकप्रश्नोत्तराणि, 2. एकेन वाक्येन उत्तरलेखनम् 3. लघूत्तरीयप्रश्नाः, 4. दीर्घोत्तरप्रश्नाः।

(ख) आन्तरिकमूल्याङ्कनम्-

अधोलिखितेषु कानिचित् चत्वारि आश्रित्य मूल्याङ्कनं विधेयम्- 1.कार्यशालासु भागग्रहणम्, 2.प्रदत्तकार्यलेखनम्, 3.पाठ्यविषयाधारेण विडियोनिर्माणम्, 4. शास्त्रसंजीवनीकार्यक्रमे भागग्रहणम्, 5.वाग्वर्धिनीसभायाम् अधीतविषयप्रस्तुतिः।